

PROJEKT STJERNE RADIO

København, 27. maj, 2019

Ansøgning til Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Kommune

Foreningen Projekt Stjerne Radio ansøger om tilskud til drift af museet "Stjerne Radio" på i alt kr. 260.000 fordelt over 4 år. Budget over driftsudgifterne er vedlagt ansøgningen.

Museets formål er at fastholde og udforske historien om modstandsbevægelsens kamp for Danmarks frihed under den tyske besættelse af landet i 1940 – 1945. "Stjerne Radio" ligger på stedet i Istedgade 31, hvor modstandsgruppen Holger Danske blev dannet i sensommeren 1942. Museet formidler gennem udstillinger til gaden i skiftende temaer historien om københavnernes og danskernes kamp mod den tyske besættelse.

Kultur- og Fritidsforvaltningen besluttede i marts 2015 at yde et tilskud til Projekt Stjerne Radio på 4 x kr. 30.000 under den forudsætning, at finansieringsaftalen med A.P. Møllerfonden kom på plads. Fonden bevilgede efterfølgende kr. 3.000.000 til etablering af Stjerne Radio som museum.

Vores ansøgning om i alt kr. 260.000 fordelt over 4 år indeholder posten "Stjernegaarden" på kr. 17.500 årligt. Et sådan bidrag til museets drift er en forudsætning for, at vi kan opnå støtte hos A.P. Møllerfonden til etablering af Stjernegaarden som formidlingsfacilitet (se side 4, "Stjernegaarden – en udvidelse af museet"). Hvis vi ikke efter samarbejde med fonden opnår en sådan støtte, falder denne del af budgettet/vores behov (i alt kr. 70.000 over de 4 år) bort. Spørgsmålet vil efter planen blive afklaret i løbet af efteråret 2019 med udgangspunkt i de allerede positive tilkendegivelser vi har fra fondens direktør, Henrik Tvarnø.

Stjerne Radios næste udstilling sker i samarbejde med Vesterbro Lokaludvalg, som har støttet opsætningen med kr. 60.000. Udstillingen har overskriften "1944" Terror, Oprør, Modstand (se s. 8)
Planlagt åbning 29. august 2019.

Stjerne Radio – en stemme på Vesterbro

Med støtte fra A. P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formål, Konsul Jorcks Fond, Frihedsmuseets Venner og Kultur- og Fritidsforvaltningen i Københavns Kommune åbnede Stjerne Radio som museum på adressen Istedgade 31 den 29. august 2015.

Butikken "Stjerne Radio" blev under besættelsen rammen om den første generation af modstandsgruppen Holger Danske, der ved krigens slutning var den største af en lang række modstandsgrupper, der havde virket for Danmarks befrielse.

Bevillingen fra A. P. Møller Fonden kom i stand efter at Københavns Kommune ved Kultur- og Fritidsforvaltningen havde ydet støtte til museets drift med kr. 30.000 årligt over fire år.

Stjerne Radio – Holger Danskes kamp mod besættelsesmagten

Grosserer Carl Munck købte i sommeren 1942 forretningen Stjerne Radio, hvor han ansatte Josef "Tom" Søndergaard som bestyrer. Sammen startede de daglige provokationer gennem udstillinger og lyd til gaden for at opildne til modstand mod besættelsesmagten. Butikkens baglokale anvendes til trykning af det illegale blad "De Frie Danske" planlægning af aktioner og opmagasinering af stjalne våben fra hærens depoter.

Stjerne Radio, Istedgade 31, sommeren 1943, der lyttes til BBC udsendelser og ses på anti-tyske udstillinger

Fra foråret 1943 etableredes kontakter, både til det engelske SOE og det kommunistiske BOPA. Fra sommeren 1943 gennemfører gruppen en række egentlige sabotageaktioner, der kulminerede d. 24. august samme år med sabotagen af Forum, der var udset til indkvartering af 1500 tyske panzertropper. Den senere så kendte modstandsmand, Jørgen "Citronen" Hagen Schmith, blev ligeledes tilknyttet HD gennem adressen i Istedgade 31. Sabotagen mod Forum var en stærkt medvirkende årsag til det endelige brud mellem den danske samarbejdsregering og den tyske besættelsesmagt, blot 5 dage senere, d. 29. august 1943.

Stjerne Radio ødelægges ved sprængning af den dansk/tyske "Petergruppe" d. 13. Maj 1944

Efter "Folkestrejken" bliver forretningen genopbygget, men ødelægges igen d. 28. oktober samme år.

Stjerne Radio genopstår 29. august 2015

Istedgade 31, sommeren 2017 efter genopbygningen af Stjerne Radio

Foreningen Projekt Stjerne Radio genopførte med den i indledningen omtalte støtte en nøjagtig kopi af facaden på "Stjerne Radio" på adressen, hvor den havde ligget i den såkaldte bazarbygning på Istedgade 31. Bygningen, som var opført i 1886 blev revet ned i begyndelsen af 1990'erne og erstattet med en rød mur. Det genopførte "Stjerne Radio", der i dybden måler 2,5 m fungerer i dag som et døgnåbent museum, hvor skiftende udstillinger med Holger Danske og frihedskampen under den tyske besættelse fra 1940 – 45 som tema. Udstillingerne – originale genstande, plancher og film – kan betragtes fra gaden døgnet rundt.

Stjerne Radio – en levende historiefortæller på Vesterbro

Stjerne Radio er i dag på trods af sin fysiske lidenhed en væsentlig stemme i fortællingen om Vesterbro. Vesterbro har gennemgået samme rivende udvikling som mange andre bydele i Europas metropoler og fremstår i dag som en moderne bydel i et mangfoldigt og rigt København. "Stjerne Radio" er med til at fastholde – for såvel unge som gamle, ny- og gammeldanskere – at alle byer og bydele har en historie, der har været vigtig for både byen og det ganske land. Sådanne institutioner er vigtige for at markere forbindelse mellem fortid, nutid og fremtid og for at markere forbindelsen til de mennesker, grupper og bevægelser, der har skabt den historie, vi alle er med til at bygge videre på.

Stjerne Radio – døgnåbent museum i hverdagshøjde

Stjerne Radio er bydelens eneste museum, og nogen tid endnu også Københavns eneste museum, der har formidlingen om Danmarks modstandskamp som centrum for sit virke. Det store Frihedsmuseum – lidt gemt væk på Esplanaden – åbner efter planen igen den 5. maj 2020. Stjerne Radio ligger lige midt i byen, på Vesterbro, og har åbent døgnet rundt for de mange lokale og tilreisende, der stopper op og kigger på udstillingen på deres vej til og fra dagens gøremål. Her skal man ikke købe billet eller tale dæmpet, du står på gaden og betragter udstillingen gennem vinduet – det er et museum i hverdagshøjde, med det særegne at historien formidles på den faktiske lokalitet, hvor aktivistiske individer startede Holger Danske, der ved befrielsen, havde udviklet sig til den største modstandsgruppe i landet.

Stjerne Radio – en aktiv historieformidler

Stjerne Radio har budt på forskellige udstillinger gennem årene, og til Kulturnatten har vi hvert år deltaget med inspirerende foredrag om museets grundfortælling og de skiftende udstillinger. Vi deltager hvert år den 4. maj i arrangementer der tager udgangspunkt i dagen for Danmarks befrielse. Om eftermiddagen kommer Konservativ Ungdom forbi og lægger blomster til ære for de faldne modstandsfolk og om aftenen kommer 4. maj Initiativets optog forbi og gør holdt ved Stjerne Radio, hvor der holdes taler og synges sange. På Facebook formidler vi de nye elementer, der hele tiden føjes til historien om Stjerne Radio, Holger Danske og modstandskampen. Ved flere lejligheder, åbningsfesten og åbningerne af nye udstilling, har veteraner fra frihedskampen deltaget, ligesom den tidligere modstandsmand, Jørgen Kieler, besøgte museet ved en privat fremvisning kort før sin død. Han anbefalede 2014 stærkt en genopførelse af Stjerne Radio som museum til minde om Stjerne Radio-gruppens store betydning for modstandskampen.

4. Maj-Initiativet har siden åbningen i 2015 gjort holdt ved Stjerne Radio. KU København afd ligger blomster

Istedgade 31, efteråret 2014, inden genopbygningen af Stjerne Radio

Stjernegaarden – udvidelse af museumsrummet

Stjerne Radios næste projekt er en udvidelse af museet i gårdrummet bag facaden.

Vi ønsker at blotlægge det originale murværk på naboejendommen Istedgade 29 og rejse en glasvitrine. Den 6 meter høje glasvitrine vil give indblik til konturerne af den oprindelige bygning, samtidigt med at bygningens fundament genopbygges i belægningen. (se s. 6, 7)

Glasvitrinen vil muliggøre at formidle historien om Stjerne Radio, med hovedvægten på den personlige historie om de mennesker, der præcis på dette sted planlagde de aktioner mod besættelsesmagten, der på afgørende vis kom til at definere Danmarks relationer til besættelsesmagten.

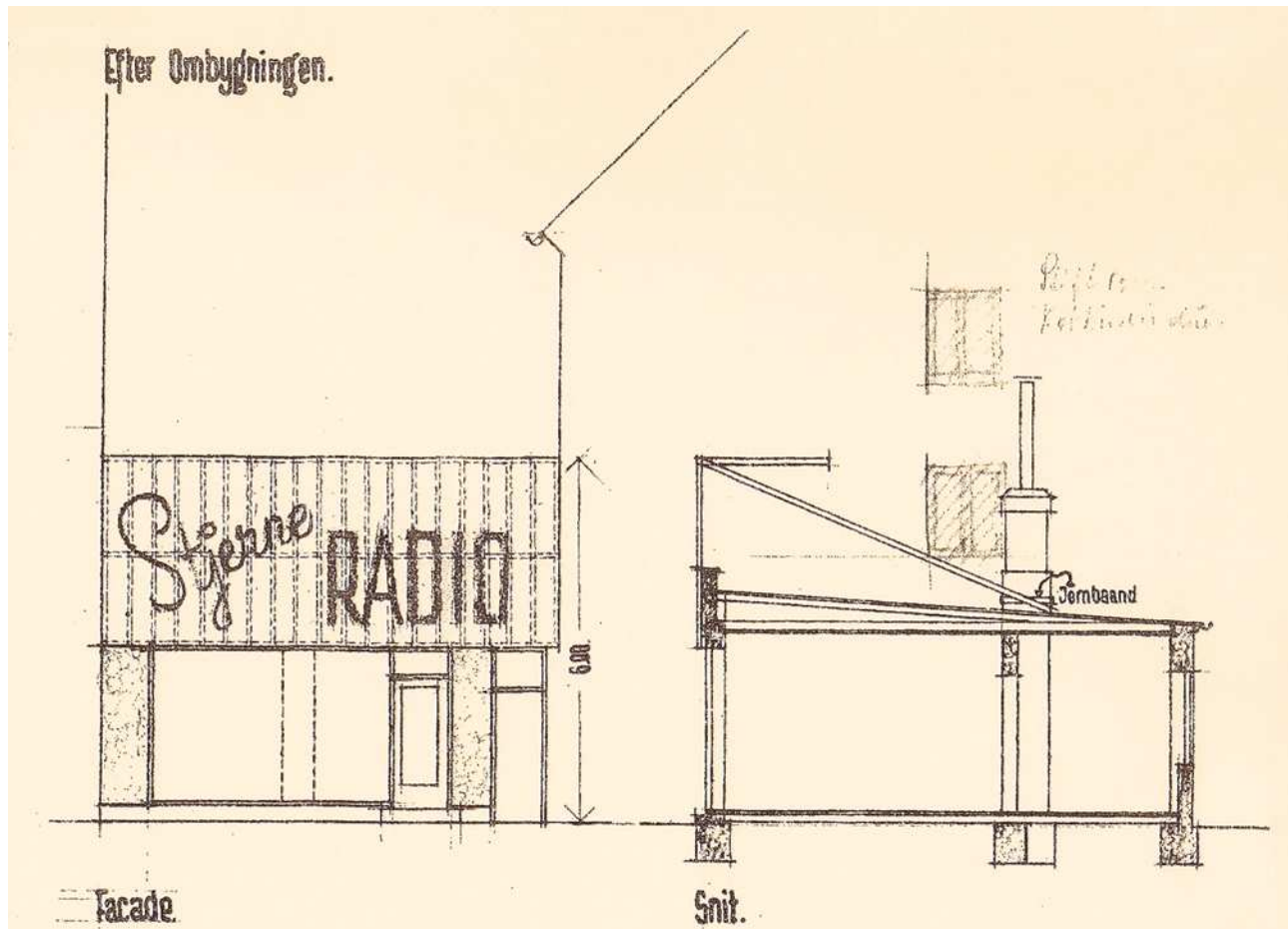
Planen har været præsenteret for A. P. Møller Fonden ved direktør Henrik Tvarnø og vores tidligere projektrådgiver i Fonden, Katja Teilmann, der begge viste stor interesse for denne del af projekt Stjerne Radio. Fonden har været den største bidragsyder ved opførelsen af museet og har derfor en særlig interesse i projektet, men betinger sig naturligvis, at vi i lighed med hovedprojektet, at driftsøkonomien er sikret.

Denne udvidelse af museet, vil ved kontrolleret adgang, blive tilgængelig for offentligheden, ved f.eks. byvandringerne, særarrangementer og åben-skole projekter i forbindelse med byens skoler og ungdomsuddannelsesinstitutioner. Lokaliteten sikrer mulighed for større grupper kan fordybe sig i stedets betydning, uden at dette påvirkes af de dynamiske forhold der hersker i Istedgade.

Vi har i vores budget medtaget et estimeret beløb til den løbende drift af denne udvidelse af museet. Det er vores forventning/plan, at projektering af udvidelsen vil ske i efteråret 2019, og stå færdig maj 2020. Opførelsen vil komme til at ske i samarbejde med A.P. Møller Fonden. Projektet er naturligt nok afhængig af deres endelige tilsagn om støtten.

Projektet vil naturligvis, i lighed med byggeriet i 2015, ske i fuld overensstemmelse med samtlige relevante parter, herunder med bestyrelsen i Skomagerkaréens Gårdlaug og indhentede myndighedstilladelser.

Opstalt og snit, arkitekt Frederik Zeuthen. Ombygning af bazarbygning fra 1886 til Stjerne Radio i 1942

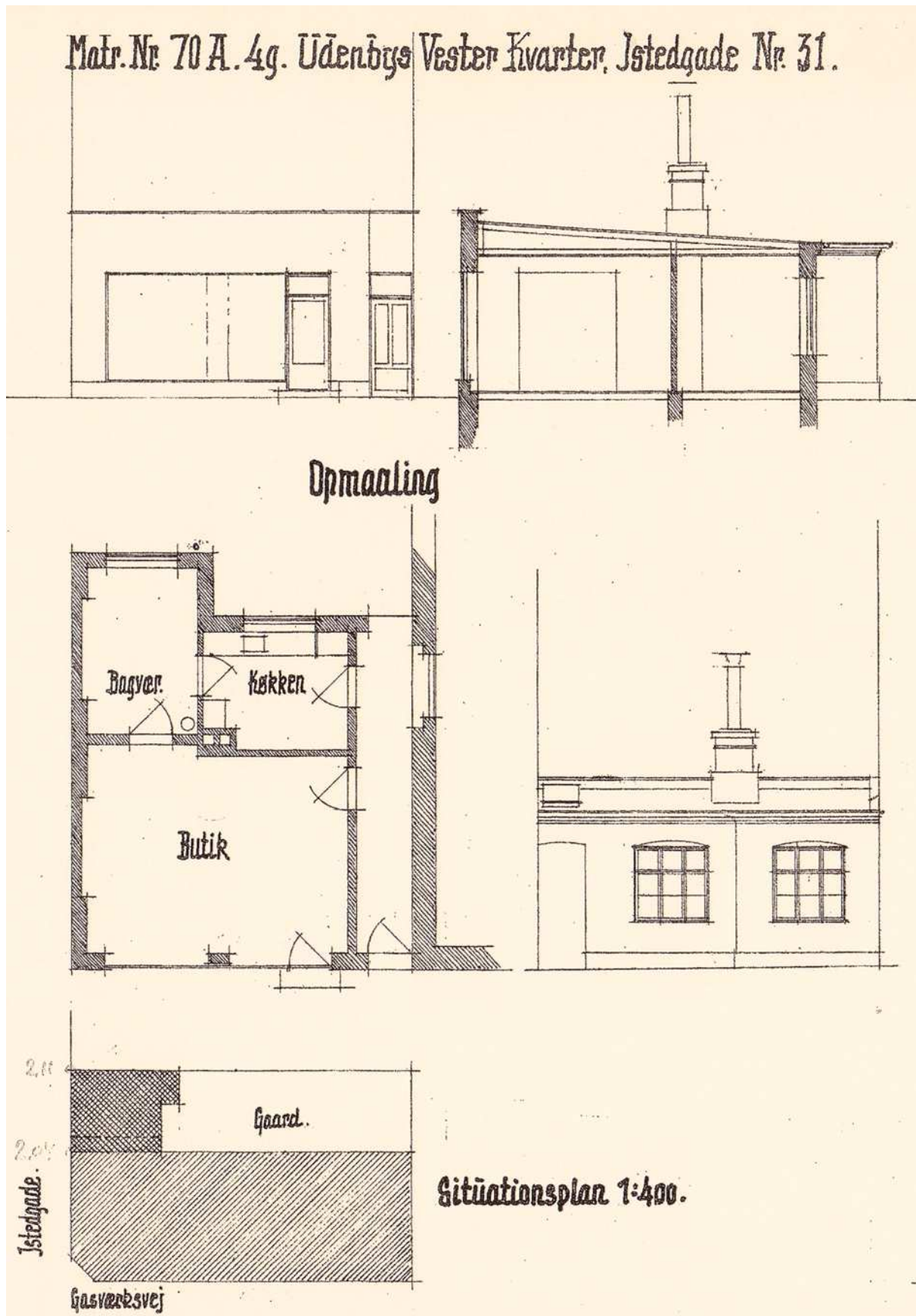
Gårdrummet bag Stjerne Radio – eksisterende forhold 2018:

Visualisering af den planlagte Stjernegaarden med markering af bygningen i vandret og lodret plan:

Glasvitrinen vil danne ramme om det nye udstillingsrum og mulighed for formidling til større grupper, der for nuværende ikke optimalt kan gennemføres på grund af støj og det smalle fortov i Istedgade.

Ovenstående grundplan vil blive anvendt ved rekonstruktionen af det gule murstensfundament i Stjerne-
garden. Det lodrette plan vil tegnes af det fritlagte bygningsaftryk på murværket af Istedgade 29.

Bilag 1: Stjerne Radio - udstillinger

2015: "AUGUSTOPRØRET"

Udstillingen falder tematisk sammen med Stjerne Radios åbningsdag, 29. august 2015. Dagen er årsdagen for ophøret af samarbejdet mellem det officielle Danmark og den tyske besættelsesmagt. Den danske regering går af efter oprøret – strejker, uro og sabotageaktioner – gennem hele måneden, og med Holger Danske sprængning af Forum fremsætter besættelsesmagten et ultimatum, den danske regering ikke vil acceptere, og træder tilbage. Danmark er herefter formelt besat af Tyskland.

Udstillingen viser, med billeder, video, originale effekter og tekst, historien om denne højdramatiske periode i Danmark under besættelsen. En historie der også viser hvordan Holger Danske gruppen med folkene fra Stjerne Radio kommer til at spille en helt central rolle.

2017: "DANMARK I HAGEKORSETS SKYGGE"

Udstillingen viser hvordan to store europæiske krigsskuepladser, Den spanske Borgerkrig og Vinterkrigen i Finland, får stor indflydelse på Danmarks historie under besættelsen. Danske kommunister og internationalt orienterede individer kommer tilbage fra den spanske borgerkrig med erfaring fra våbenbrug og kamp. Fra Finland kommer nationalt orienterede grupper og individer hjem med et stærkt ønske om at fortsætte en kamp, nu for Danmarks selvstændighed. Men der kommer også fra begge krigsskuepladser individer, der vælger at fortsætte kampen, nu på tyskernes side, og som ser sovjetkommunismen som fjenden.

Kommunister og nationalt konservative finder hinanden i modstandsbevægelsens kamp mod den tyske besættelsesmagt. Folkene bag Stjerne Radio og Holger Danske var nationalt konservative fandt sammen med folk fra den kommunistiske kreds som havde den erfaring med våben og sprængstoffer fra Spanien, som de ikke selv havde.

Bølgerne fra Den spanske Borgerkrig og Vinterkrigen i Finland nåede således Danmark og gav ikke blot kraft til kampen mod en fælles fjende, men satte også danske borgere op mod hinanden.

Udstillingen viser gennem konkrete personers historie i billeder, video, originale effekter og tekst, hvordan disse begivenheder kom til at virke ind på både den store og den lille historie.

2018: "FLUGTEN"

Udstillingen åbnede den 2. oktober, som er årsdagen for tyskernes aktion med henblik på at internere alle danskere med jødisk oprindelse.

Med udgangspunkt i billeder, video, originale effekter og tekst fremstilles antisemitismens historie i Danmark op til og under besættelsen. Den viser historien om, hvordan ca. 7.500 danske jøder blev hjulpet i sikkerhed i Sverige, og den viser historien om nogle af de knap 500 jøder, der blev fanget af tyskerne og efterfølgende interneret i Theresienstadt i det tyskbesatte Tjekkosllovakiet.

Foruden de danske jøder opholdt en del af modstandsbevægelsen sig i Sverige under besættelsen. Butiksbestyrer, Josef "Tom" Søndergaard, kom efter sin deltagelse i en række store sabotageaktioner med Holger Danske til at spille en rolle som bådfører for den illegale kontakt over Øresund mellem modstandsbevægelsens medlemmer i Danmark og dem, der midlertidigt måtte tage ophold i Sverige.

2019: "1944" Terror, Oprør og Modstand (planlagt åbning 29. august)

Udstilling om hvordan Københavnerne i slutningen juni 1944 indleder en massiv folkelig protest mod den tyske besættelsesmagt, den såkaldte "Folkestrejke" Det bliver ikke blot københavnernes opstand mod besættelsesmagten, men også en kamp mellem modstandsbevægelsen repræsenteret ved Frihedsrådet og de danske politikere om midler og mål i kampen mod besættelsesmagten. Op mod hundrede københavnere blev dræbt og mange flere såret i denne folkelige opstand mod besættelsesmagten. Men de vandt kampen: Spærretiden ophævede og Schalburgkorpset trækkes ud af byen. Året 1944 er ligeledes året hvor den dansk/tyske "Petergruppe" indleder en bølge af clearingmord og sprængninger, herunder den der ødelægger Stjerne Radio d. 13. Maj.

Politiet deporteres, HIPO oprettes og to af Høger Danske's mest fremtrædende medlemmer, "Flammen" og Citronen" mister livet i Gestapo's forsøg på at kvæle den voksende modstandsbevægelsen. I Istedgade opstår parolen: "ROM OG PARIS KAN I TA - MEN STALINGRAD OG ISTEDEGADE OVERGIVER SIG ALDRIG"

Bilag 2:

Årlige drift med udgangspunkt i realiserede udgifter 2018/19

KK Arealleje	7.637
Forsikring	8.008
Energi (varme, el)	21.452
Internetforbindelse (alarm)	1.128
Alarmvagt	2.970
Diverse (alarmudryk, facaderens, bankgebyr etc.)	6.000
Stjernegaarden, energi (ventilation, Alarmvagt, varme, el)*	17.500
I alt:	64.695

* som anført er denne post knyttet til en gennemførelse af projektet vedr. Stjernegaarden, den planlagte udvidelsen af museets rum og formidlingspotentiale, som beskrevet på side 4, 10 og 11. Denne driftsudgift er derfor medtaget da det i lighed med donationen i 2015, er en forudsætning for donation til anlægsudgifter, at der forlods er opnået driftsøkonomisk sikkerhed, forud for en donation til gennemførelse af projektet.

Bestyrelsen i Foreningen Projekt Stjerne Radio består af:

Formand Joakim Zacho Weylandt (projektansvarlig) jzw@bysensdesign.dk

Kasserer Per Rahbek (Greve Kommune) pr@bds.dk

Peter Birkelund (Rigsarkivet) pbi@sa.dk

Peter Thinghøj Christiansen (boghandler) boghandel@outlook.dk

Anders Erdmann Fürst (jurist) anders@fuerst.dk

Thomas Hilleberg (Pædagog) thomashilleberg@gmail.com

Søren Peter Kristensen (Rambøll) SPK@ramboll.dk

Thomas Warburg (Vesterbro Lokaludvalg) tw@thomaswarburg.dk

Bilag 3:

Tilkendegivelse og kommentar til Stjernegaarden, Københavns Byvandrelaug:

København d. 1. december 2018

Vedrørende Stjernegaarden

Vi, medlemmerne i Københavns Byvandrerlaug vil gerne udtrykke vores støtte til og begejstring for det forelagte projekt Stjernegaarden. Som professionelle historieformidlere, hvis arbejdsplads er de københavnske gader og baggårde, kan vi kun ønske os flere af den slags åbne og tilgængelige erindringspladser, hvor offentligheden har mulighed for at få fortalt et lille stykke af den store Danmarkshistorie på den plads, hvor det har fundet sted.

Som projektet er blevet os forelagt, med markering af den oprindelige bygnings grundplan og fritlæggelse af nabohusets gavl med "ar" fra den hedengangne radioforretning og den projekterede glasvitrine med præsentation af fortællingen om Stjerne Radio, ligner det et mønstereksempel på lokal og åben historieformidling med respekt for både den historie, der formidles og for det eksisterende lokalmiljø – her en byfornyet baggård, som ikke umiddelbart har mange overlevende levn fra tidligere tider, men som nu kan blive en levende og betydningsfuld del af vores allesammens erindring – uden at forstyrre det liv, der leves i gården i dag.

Rent praktisk vil det for os som byvandrere være en foræring at kunne lade stedet og historien om Stjerne Radio indgå i vores byvandring om Besættelsen, hvilket kun i begrænset omfang er muligt i dag, da det i dag ikke er formålstjenligt at lave et stop foran facaden mod Istedgade, hvor der dårligt er plads til en gruppe på mere end en håndfuld mennesker og hvor larmen fra trafikken i gaden gør det noget nær umuligt at fortælle historien ordentligt.

Derfor vil et fredeligt hjørne af baggården bag Stjerne Radio være en gave og gøre stedet til et oplagt punkt på ruten, når vi fortæller historien om de fem lange år – ikke mindst når målgruppen er skoleklasser: i undervisningssammenhæng vil Stjerne Radio med dette projekt blive tilgængeligt og brugbart i et helt andet og større omfang end i dag.

Vi i Københavns Byvandrerlaug vil således med forventning håbe, at vi og andre med dette fine initiativ får mulighed for at formidle fortællingen om Stjerne Radio's markante og dramatiske virke i Istedgade i perioden 1942-44 for et stort og engageret publikum i alle aldre.

Københavns Byvandrerlaug

PROJEKT STJERNE RADIO

Formidlingsafsnit Stjernegaarden

En central del af projektet handler om udvikling af historiebevidsthed blandt børn og unge.

Retableringen af Stjerne Radio som museum i 2015 udsprang oprindeligt ud fra en 10-årig pige, der på Gasværksvejens Skole, skrev opgave om modstandskampen på Vesterbro. I denne forbindelse, blev hun noget forundret over, at intet markerede det sted hvor modstandsgruppen Holger Danske var opstået.

Fortællingen understreger ikke alene, at historieinteressen fortsat er levende, men også den betydning dét at kunne se og vandre i historien i sit lokalområde har for udviklingen af en egentlig historiebevidsthed blandt skoleelever. Det er da også et centralt omdrejningspunkt for historiedidaktik i skolen, at elevernes kollektive erindring om og forståelse af sig selv som historisk skabte medborgere er noget, der udvikles og styrkes af oplevelsen af, at historien fortsat er fysisk tilstede blandt dem i dag.

Med den nye skolereform er et centralt element da også, at eleverne i stigende grad skal forlade klasserummet, og deres lærings- og dannelsesprocesser udvikle sig i den omgivende verden. Det er denne pædagogiske tanke, der er knæsat i princippet omkring åben skole - en åbning af skolen overfor omverdenen i form af et tættere samarbejde med både foreningsliv og kulturinstitutioner.

Med etableringen af Stjernegaarden, er det et væsentligt element, at der etableres et formaliseret samarbejde med de lokale folkeskoler i regi af åben skole.

Vesterbro rummer fire folkeskoler, to friskoler og Rysensteen gymnasium. Folkeskolerne har igennem flere år brugt historiske byvandring på Vesterbro som en central del af deres historieundervisning. Et projekt, som har været finansieret igennem Vesterbro Lokaludvalg.

Med Stjernegaarden vil det nu også kunne udstrækkes til også at omfatte historien om Holger Danske, besættelsestiden og modstandskampens pionerer på Vesterbro, og det ville samtidig kunne udtrækkes til også at omfatte gymnasieungdommen.

Foreningen Projekt Stjerne Radio